

Pihla Keto-Huovinen kok ym.

Lakialoite laiksi rikoslain 17 luvun muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteen tarkoituksena on lisätä rikoslain 17 lukuun uusi 17 a §, jossa säädetään raakaa väkivaltaa sisältävien kuvamateriaalien hallussapito levittämisen ohella rangaistavaksi, muuttaa rikoslain 17 luvun 18 §:ää siten, että myös yhden tiedoston levittäminen olisi nykyisen useamman tiedoston levittämisen ohella rikos, korottaa rikoslain 17 luvun 19 §:n rangaistusmaksimi kahteen vuoteen ja muuttaa rikoksen nimike lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä kuvaavan materiaalin hallussapidoksi ja lisätä rikoslain 17 lukuun uusi 19 a §, jossa säädetään rangaistavaksi lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä kuvaavan materiaalin hallussapidon törkeä tekemuoto.

PERUSTELUT

Yleisperustelut

Internetissä leviää valtavia määriä lasten hyväksikäyttömateriaalia samoin kuin materiaalia, joi-
sa lapsiin kohdistetaan vakavaa väkivaltaa. Internetissä leviävissä kuvissa ja tallenteissa on eri-
ikäisiä lapsia, jotka kaikki ovat joutuneet hyväksikäytetyiksi ja/tai raiskatuiksi tai raa'an väkival-
lan kohteiksi.

Ongelma on kasvava. Vuonna 2019 poliisin tietoon tuli 89 törkeää sukupuolisiveellisyttä louk-
kaavan lasta esittävän kuvan levittämisrikosta, mikä on enemmän kuin kolmena edellisenä vuon-
na (2015—2018) yhteensä, jolloin vastaavia rikoksia tuli poliisin tietoon yhteensä 62 kappaletta.
Myös sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan hallussapitorikosten määrä on
kasvanut vuoden 2017 106 tapauksesta 122 tapaukseen vuonna 2018 ja edelleen 161 tapaukseen
vuonna 2019.

Näitä järkyttäviä rikoksia koskeva lainsäädäntömme ei ole pysynyt tietotekniikan kehittymisen
perässä. Tämän lakialoitteen tarkoituksena on parantaa lasten rikosoikeudellista suojaa päivittä-
mällä lainsäädäntö nykyaikaan.

Lakialoite LA 24/2020 vp

Yksityiskohtaiset perustelut

17 a §. Väkivaltakuvauksen hallussapito

Internetissä leviää valtavia määriä lasten hyväksikäyttömateriaalia, mutta sen rinnalla myös erilaista väkivaltamateriaalia, joissa lapsia kidutetaan ja pahoinpidellään. Nykyisen lainsäädännön mukaan väkivaltakuvauksen hallussapito ei Suomessa ole rikos. Suomessa materiaalia saa ladata ja katsoa, mutta rangaistavaa siitä tulee vasta, jos sitä levittää eteenpäin.

Poliisin mukaan lasten pahoinpitelykuvauksia tuotetaan koko ajan enemmän ja kotietsinnöillä löytyy videoita raa'asta väkivallasta ja jopa vauvan tappamisesta. Näissä tilanteissa, jos näyttöä levittämisestä ei saada, tällaisen raa'an väkivaltamateriaalin hallussapidosta ei tule nykyisen lainsäädännön mukaan mitään seuraamusta. Tällaisen materiaalin lataaminen ja hallussapito kuitenkin osoittaa tekijässä poikkeuksellista väkivallan ihannoitua, ja materiaalia käytetään seksuaaliin tarkoituksiin. Tämän johdosta raa'an väkivaltamateriaalin hallussapidon säätäminen rangaistavaksi on perusteltua.

18 §. Sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan levittäminen

Nuoruusiällä tapahtuva seksuaalinen hyväksikäyttö aiheuttaa uhrille vakavia traumoja. Internetissä tapahtuva lasten hyväksikäyttö on laaja ja kasvava ongelma. Esimerkiksi Europolin tuottaman tuoreen iOCTAn (internetissä tapahtuvan rikollisuuden uhka-arvio) mukaan seksuaalisen hyväksikäytön on todettu uhkaavan yhä nuorempia lapsia, koska internet laajenee nopeasti lasten käyttämiin esineisiin ja yhä nuoremmat lapset käyttävät internetiä eri laitteilla. Internetissä lasta voidaan houkutelua tai kiristää seksuaaliin tekoihin ja jakamaan seksuaalisia kuvia itsestään tai ystävistään. Lapsiin kohdistuvaa materiaalia ei vain levitetä Suomessa, vaan sitä myös tuotetaan täällä. Tällainen materiaali on taloudellisesti hyvin tuottavaa, eikä sitä saada poistettua internetistä tai pedofiilien tietokoneilta jälkikäteisin toimin.

Yksittäisen kuvan tai videon levittäminen ei ole nykyisen lain mukaan rangaistavaa. Jokainen kuva tai video on kuitenkin tallennettu tilanteissa, joissa lapsia tosiasiallisesti käytetään hyväksi, ja tämän vuoksi myös yksittäisen kuvan tai videon hallussapito tulisi säätää rangaistavaksi. Lapsen ruumiillisen koskemattomuuden ja oikeuksien suojaamista lainsäädäntötoimilla on pidettävä perusteltuna toimenpiteenä.

19 §. Lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä kuvaavan materiaalin hallussapito

Nykyisen rikoslain 17 luvun 19 §:ssä tarkoitetun sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan hallussapidon rangaistusasteikkoa tulee tarkastella uudelleen ja ottaa arvioinnissa huomioon se, että kaikissa kuvissa ja tallenteissa on eri-ikäisiä lapsia, jotka kaikki ovat joutuneet hyväksikäytetyiksi ja/tai raiskatuiksi. Hallussapidon osalta on huomioitava myös se, että kysyntä aiheuttaa sen, että materiaalia tehdään, ja myös tämä puoltaa sitä, että hallussapidon rangaistusasteikon tulisi olla ankarampi. Lisäksi rikoksen nimike on perusteltua muuttaa lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä kuvaavan materiaalin hallussapidoksi, sillä sanottu uusi nimike antaa täsmällisemmän kuvan siitä, mistä rikoksessa on kysymys.

Lakialoite LA 24/2020 vp

Lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön ja hyväksikäyttömateriaalin jakamiseen ja hallussapitoon liittyvien juttujen esitutkinta on yleensä pitkäkestoista ja materiaalit laajoja. Rangaistusmaksimi vaikuttaa teon vanhentumisaikaan, ja rangaistusasteikon lievyys on käytännössä johtanut muun muassa siihen, että rikokset saattavat vanhentua ennen kuin ne saadaan tutkittua ja syytteet nostettua, minkä ei voida katsoa olevan sen paremmin lapsen edun mukaista kuin lain tarkoitus. Enimmäisrangaistuksen korottaminen olisi myös osoitus siitä, että yhteiskunta suhtautuu CAM-materiaalin (Child Sexual Abuse Material) tuottamiseen ja sen hallussapitoon hyvin vakavasti.

19 a §. Törkeä lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä kuvaavan materiaalin hallussapito

Teknologian kehittyessä laitteiden tallennuskapasiteetit ja poliisien kotietsinnöillä takavarikoidun materiaalin määrät ovat kasvaneet räjähdysmäisesti. Yhdessäkin tapauksessa kuvia voi olla kymmeniätuhansia ja videoita satoja tunteja. CAM-materiaaleissa lapset ovat vakavien rikosten uhreina, ja ilmoitusten määrät näistä rikoksista ovat kasvaneet samalla, kun materiaalin tuotanto ja saatavuus ovat lisääntyneet.

Monet pimeissä verkoissa toimivat CAM-ringit myös vaativat sisäänpääsyn vastineeksi kuvia tai videoita, eli ne toimivat vaihdannan välineinä. CAM-materiaalille on olemassa valtava markkina, jonka vuosittainen arvo lasketaan miljardeissa euroissa. CAM-materiaalin hallussapidon syy on myös se, että se on rahanarvoista. Esimerkiksi ns. Wonderland clubin jäseneksi pääsi, jos sai suosituksen aiemmalta jäseneltä ja hakijalla oli lisäksi tarjota 10 000 kuvaa ringille jäsenyydestä.

Nykyinen lainsäädäntömme ei ole pysynyt teknologian kehityksen mukana, eikä se ole enää ajan-
tasainen. Kansainvälisessä vertailussa Suomen lainsäädäntö laahaa ankarasti monen muun maan perässä, mikä johtuu jo perustaltaan siitä, että Suomen CAM-materiaaliin liittyvä lainsäädäntö on ajalta ennen sosiaalista mediaa. Käytännössä CAM-materiaali eri rikoslain luvuissa antaa kuvan, ettei se ole seksuaalirikosta alkuunkaan.

Hallussa pidetyn materiaalin määrä voi olla käsittämättömän laaja, mutta tuomitut rangaistukset ovat useimmiten sakkoa. Tunnusmerkistön porrastaminen kahteen törkeysluokkaan mahdollistaisi tarkemman rangaistusasteikkojen suhteuttamisen rikosten törkeysasteen mukaan. Rikoksissa, joissa tuomioistuinten ja viranomaistenkin käsitys teon paheksuttavuudesta voi vaihdella, olisi myös tarkoituksenmukaista määritellä rikoksen eri asteiset ilmenemismuodot lainsäädännössä, mikä omalta osaltaan ohjaisi oikeuskäytäntöä rangaistusten mittaamisessa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Lakialoite LA 24/2020 vp

Laki

rikoslain 17 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 17 luvun 18 ja 19 §, sellaisina kuin ne ovat, 17 luvun 18 § laeissa 650/2004 ja 540/2011 sekä 17 luvun 19 § laissa 540/2011, sekä *lisätään* 17 lukuun uusi 17 a ja 19 a § seuraavasti:

17 luku

Rikoksista yleistä järjestystä vastaan

17 a §

Väkivaltakuvauksen hallussapito

Joka oikeudettomasti pitää hallussaan elokuvia tai muita kuvaohjelmia taikka sellaisia sisältäviä tallenteita tai tiedostoja, joissa esitetään raakaa väkivaltaa, on tuomittava *väkivaltakuvauksen hallussapidosta* sakkoon.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta, jos väkivallan esittämistä on elokuvan tai muun kuvaohjelman tai tallenteen tai tiedoston tiedonvälitystä palvelevan luonteen taikka ilmeisen taiteellisen arvon vuoksi pidettävä perusteltuna.

18 §

Sukupuolisiveellisyttä loukkaavan kuvan levittäminen

Joka valmistaa, pitää kaupan tai vuokrattavana taikka muulla tavoin tarjoaa tai asettaa saataville, pitää saatavilla, vie maasta, tuo maahan tai Suomen kautta muuhun maahan taikka muuten levittää yhden tai useamman kuvan tai kuvatallenteen, jossa sukupuolisiveellisyttä loukkaavasti todellisuuspohjaisesti tai todenmukaisesti esitetään

- 1) lasta,
- 2) väkivaltaa tai
- 3) eläimeen sekaantumista,

on tuomittava *sukupuolisiveellisyttä loukkaavan kuvan levittämisestä* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.

Mitä 17 §:n 2 momentissa säädetään, koskee myös tässä pykälässä tarkoitettua kuvaa tai kuvatallennetta.

Lapsena pidetään kahdeksaatoista vuotta nuorempaa henkilöä sekä henkilöä, jonka ikää ei voida selvittää mutta jonka on perusteltua syytä olettaa olevan kahdeksaatoista vuotta nuorempi. Kuva tai kuvatallenne on 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla todellisuuspohjainen, jos se on valmistettu tilanteesta, jossa lapsi on tosiasiallisesti ollut sukupuolisiveellisyttä loukkaavan toiminnan kohteena, ja todenmukainen, jos se erehdyttävästi muistuttaa valokuvaamalla tai muul-

Lakialoite LA 24/2020 vp

la vastaavalla menetelmällä valmistettua kuvaa tai kuvatallennetta tilanteesta, jossa lapsi on sukupuoli-ineellisyttä loukkaavan toiminnan kohteena. Todellisuus pohjaisen ja todenmukaisen määritelmien sovelletaan vastaavasti 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa.

19 §

Lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä kuvaavan materiaalin hallussapito

Joka oikeudettomasti pitää hallussaan kuvaa tai kuvatallennetta, jossa 18 §:ssä tarkoitettulla tavalla sukupuoli-ineellisyttä loukkaavasti esitetään lasta, on tuomittava *lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä kuvaavan materiaalin hallussapidosta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä kuvaavan materiaalin hallussapidosta tuomitaan myös se, joka on maksua vastaan tai muuten sopimalla hankkinut pääsyn 1 momentissa tarkoitettuun kuvaan tai kuvatallenteeseen niin, että se on hänen käytettävissään tietokoneen tai muun teknisen laitteen välityksellä ilman laitteelle tallentumista.

19 a §

Törkeä lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä kuvaavan materiaalin hallussapito

Jos lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä kuvaavan materiaalin hallussapidossa

- 1) lapsi on erityisen nuori,
- 2) kuvassa esitetään myös vakavaa väkivaltaa tai lapsen kohtelua erityisen nöyryyttävästi tai
- 3) hallussa pidettävän materiaalin määrä on erittäin suuri

ja rikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksenteijä on tuomittava *törkeästi lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä kuvaavan materiaalin hallussapidosta* vankeuteen vähintään yhdeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Lakialoite LA 24/2020 vp

Helsingissä 3.6.2020

Pihla Keto-Huovinen kok
Marko Kilpi kok
Markku Eestilä kok
Sari Tanus kd
Jenni Pitko vihr
Juha Mäenpää ps
Saara-Sofia Sirén kok
Jukka Mäkynen ps
Veikko Vallin ps
Heidi Viljanen sd
Seppo Eskelinen sd
Hanna Huttunen kesk
Marko Asell sd
Ruut Sjöblom kok
Hussein al-Tae sd
Antero Laukkanen kd
Jouni Ovaska kesk
Paula Werning sd
Janne Sankelo kok
Mikko Savola kesk
Juhana Vartiainen kok
Timo Heinonen kok
Veijo Niemi ps
Riikka Slunga-Poutsalo ps
Sheikki Laakso ps
Ilkka Kanerva kok
Janne Heikkinen kok
Jari Ronkainen ps
Mikko Lundén ps
Minna Reijonen ps
Kai Mykkänen kok
Sanna Antikainen ps
Eva Biaudet r
Anders Norrback r
Mari Rantanen ps
Sebastian Tynkkynen ps
Sandra Bergqvist r
Petri Honkonen kesk
Ari Koponen ps
Matias Marttinen kok
Jaana Pelkonen kok
Mia Laiho kok
Piritta Rantanen sd
Heikki Vestman kok

Lakialoite LA 24/2020 vp

Sari Essayah kd
Sanni Grahn-Laasonen kok
Petteri Orpo kok
Mika Niikko ps
Rami Lehto ps
Mauri Peltokangas ps
Pia Kauma kok
Sinuhe Wallinheimo kok
Päivi Räsänen kd
Pia Lohikoski vas
Mai Kivelä vas
Kim Berg sd
Tom Packalén ps
Jukka Kopra kok
Ari Torniainen kesk
Sari Multala kok
Wille Rydman kok
Ville Kaunisto kok
Mari-Leena Talvitie kok
Petri Huru ps
Tuomas Kettunen kesk
Iiris Suomela vihr
Esko Kiviranta kesk
Riikka Purra ps
Ben Zyskowicz kok
Joonas Könttä kesk
Johannes Koskinen sd
Ritva Elomaa ps
Arja Juvonen ps
Harry Harkimo liik
Johannes Yrttiaho vas
Paula Risikko kok
Tuula Väätäinen sd
Markus Lohi kesk
Bella Forsgrén vihr
Matti Semi vas
Raimo Piirainen sd
Aki Lindén sd
Arto Pirttilahti kesk
Mats Löfström r
Mikko Kinnunen kesk
Mirka Soinikoski vihr
Terhi Koulumies kok
Pauli Kiuru kok
Anna-Kaisa Ikonen kok
Arto Satonen kok

Lakialoite LA 24/2020 vp

Atte Harjanne vihr
Sari Sarkomaa kok
Sofia Virta vihr
Inka Hopsu vihr
Kaisa Juuso ps
Heikki Autto kok
Noora Koponen vihr
Tiina Elo vihr
Satu Hassi vihr
Sami Savio ps
Eeva-Johanna Eloranta sd
Kari Tolvanen kok
Sofia Vikman kok
Anne-Mari Virolainen kok
Veronika Honkasalo vas
Elina Lepomäki kok